

שְׁהִקְדִים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה הַקְדִים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כֵּן דִּין שְׁמִקְבֵּל מֵאָדָם דְּבַר בְּטָרִם יָבֵא חֲבֵרוֹ, כְּאִלוֹ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרַת לְאִמּוּנָה, אֲלֵא (משלי שם) וְכֹא רָעָהוּ וְחִקְרוּ, וְזֶה הוּא דִרְוֹן שֶׁל אָדָם צְדִיק. שְׁהָרִי הָאָדָם הַצְדִיק הַזֶּה שֶׁלֹּא הָאָמִין לְאוֹתוֹ רִשְׁעֵי עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּטָרִם יָבֵא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בְּנֵי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבֵר אוֹתוֹ צְדִיק שְׁפוּחַד מִרְבוּנוֹ, כְּמָה רְעוֹת סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאָמֵן וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִיל אוֹתוֹ מִכָּל. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֶם יִצְיָלָנוּ ה'. לֹא כְתוּב רַבּוֹת רְעוֹת לְצְדִיק, אֲלֵא צְדִיק, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בּוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמְצִיל אוֹתוֹ מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֵּא רֵאָה כְּמָה רְעוֹת עָבְרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן סָבַל כְּמָה עֲנָשִׁים וְכְמָה רְעוֹת וְלֹא שְׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֵטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. בֵּא רֵאָה כְּמָה רְעוֹת סוֹבְלִים הַצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוֹת עַל רְעוֹת, כְּאִבִּים עַל כְּאִבִּים, כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כְּמָה רְעוֹת סָבַל, רְעוֹת עַל רְעוֹת תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא שְׁלוֹתִי - בְּבֵית לְבָן, וְלֹא יִכְלַתִּי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שְׁקֵטִי -

רִישִׁיָּה, כְּאִילוֹ אֲטָעִין עַל כְּתִיבָה כָּל מְטוֹלִין דְּעִלְמָא. בְּגִין הַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דְּאִקְדִים עִמִּיהָ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אִקְדִים אַחֲרָא.

וְעַל דָּא כָּל דִּינֵי דְקִבֵּיל מִבְּרַן נֶשׁ מְלָה עַד לָא יִיתִי חֲבֵרִיָּה, כְּאִילוֹ מְקַבֵּל עָלֵיהָ טְעוּוֹא אַחֲרָא לְמַהִימְנוּתָא. אֲלֵא (משלי יח) וְכֹא רָעָהוּ וְחִקְרוּ, וְדָא הוּא אֲרִיח דְּבַר נֶשׁ זַפְאָה, דְּהָא בַר נֶשׁ זַפְאָה דָּא הוּא, דְּלֹא הֵימִין לְהַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דִּי יֵצֵר הָרַע, עַד דִּי יִיתִי חֲבֵרִיָּה דְאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. וּבְגִין דָּא בְּנֵי נֶשׂא אֵינּוּן כְּשָׁלִין לְעִלְמָא דְאִתִּי.

אָבֵר הַהוּא זַפְאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמַאֲרִיָּה, כְּמָה בִישִׁין סָבִיל בְּהָאֵי עִלְמָא בְּגִין דְּלֹא יְהֵימִין וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָהוּ, הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֶם יִצְיָלָנוּ יי. רַבּוֹת רְעוֹת לְצְדִיק לָא כְתִיב, אֲלֵא צְדִיק. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בִיָּה. וּבְגִין כֵּן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהַהוּא בַר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָא בְּהָאֵי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאִתִּי, זַפְאָה חוֹלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישִׁין עָבְרוּ עָלֵיהָ דִיעֵקֵב, בְּגִין דְּלֹא יִתְדַבֵּק בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחוֹלְקִיָּה. וּבְגִין כֵּן סָבִיל כְּמָה עוֹנָשִׁין כְּמָה בִישִׁין וְלֹא שְׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֵטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישִׁין סָבִיל צְדִיקָא בְּהָאֵי עִלְמָא. בִישִׁין עַל בִישִׁין, כְּאִבִּין עַל כְּאִבִּין. בְּגִין לְמַזְכֵּי לוֹן לְעִלְמָא דְאִתִּי.

יַעֲקֹב כְּמָה סָבִיל בִישִׁין עַל בִישִׁין תְּדִיר,

כְּמָה דְאִתְּ אָמַר לֹא שְׁלוֹתִי, בְּבֵיתָא דְלָבָן, וְלֹא יִכְלִינָא לְאַשְׁתַּזְבָּא

מעשו, מאותו הצער שצער אותו
הממנה שהוא שלו, ואחר כך
הפחד של עשו. ולא נחתי - מן
דינה ומן שכם.

ויבא רגז - זה הרגז והערבוביה
של יוסף שהוא קשה מן הכל,
ומתוך אהבתו של יעקב אל
יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס
למצרים, כי אחר כך פתוב (שמות
1) ואזכר את בריתי, שתמצא
השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו
בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה
13) הצדיק אבד ואין איש שם על
לב ואנשי חסד נאספים באין
מבין כי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמן
שהקדוש ברוך הוא משגיח
בעולם ואין העולם כראוי,
ומזדמן הדין לשרות על העולם,
אז הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק שנמצא ביניהם כדי
שישרה הדין על כל האחרים
ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שחרי כל זמן שהצדיק שורה
בעולם, הדין לא יכול לשלט על
העולם. מנין לנו? ממשה,
שפתוב (תהלים קו) ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום
כך הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן
העולם, ואז נפרע וגובה את
שלו. סוף הפסוק - כי מפני
הרעה נאסף הצדיק. בטורם תבא
הרעה לשלט על העולם נאסף
הצדיק ור"א כי מפני הרעה נאסף טורם תשלט
הרעה בעולם. דבר אחר כי מפני
הרעה - זה יצר הרע.

בא ראה, יעקב היה בחיר
האבות, והוא עומד להתקיים
בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק,
התעכב הדין שלא לשלט בעולם,
שחרי כל ימי יעקב לא שרה

מניה. ולא שקטתי, מעשו. מההוא צערא
דצער לי ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו
דעשו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז, דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו
קשיא מפלהו, מגו רחימותא דיעקב
לגבי דיוסף דאיהו רזא דברית, עאל
במצרים. בגין דלבתר פתיב, (שמות 1) ואזכר את
בריתי, לאשתפחא שכינתא (נ"א שמש) תמן
בהדיה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,
(דף קפ ע"א) רבי יוסי פתח, (ישעיה נד) הצדיק
אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד
נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקדשא בריך
הוא אשגח בעלמא ולא הוי עלמא כדקא
יאות, ואזדמן דינא לשריאי על עלמא. כדין
קדשא בריך הוא נטיל זפאה דאשתפח
בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אחרנין,
ולא ישתפח מאן דיגין עלייהו.

דהא כל זמנא דזפאה שארי בעלמא, דינא
לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן
ממשה, דכתיב, (תהלים קו) ויאמר להשמידם
לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.
ובגין כך קדשא בריך הוא נטיל לזפאה
מבינייהו וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע
וגבי דיליה. סופיה דקרא, כי מפני הרעה
נאסף הצדיק. עד דלא ייתי רעה לשלטאה
על עלמא נאסף הצדיק. (ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא
ישלום הרעה בעלמא) דבר אחר כי מפני הרעה, דא
יצר הרע.

תא חזי, יעקב שלימו דאבהן הנה ואיהו
קאים לקיימא בגלותא. אבל מגו דאיהו
צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא